

Tajemství půdy: Výstava představí nálezy z geniz českých a moravských synagog

Modlitební řemínky, svitky Tóry, amulety, nejrůznější věci osobní potřeby, a dokonce i boty. To vše bude k vidění na výstavě **Tajemství půdy: Nálezy z geniz českých a moravských synagog**, která se uskuteční v Regionálním muzeu v Chrudimi od 7. dubna do 30. června v rámci stejnojmenného projektu. Výstava představí výběr z ojedinělého souboru předmětů, které našli pracovníci Židovského muzea v Praze (ŽMP) v uplynulých desetiletích na půdách českých a moravských synagog. Od zítřka také začíná dlouhodobá panelová výstava v synagoze v Luži, kde byla objevena největší nedotčená geniza v českých zemích.

„Návštěvníci výstavy se budou moci seznámit s málo známým židovským zvykem odkládat předepsaným způsobem předměty, které již neplní svou rituální roli, ale z náboženských důvodů je není možné zničit. Důvodem nařízení je respekt k Božímu jménu, které hebrejské svitky či knihy často obsahují. Jsem rád, že nyní můžeme první výsledky projektu představit široké veřejnosti,“ uvedl ředitel ŽMP Leo Pavlát.

Co je to vlastně geniza?

Geniza označuje uzavřený, veřejně nepřístupný chráněný prostor, který byl v minulosti místní židovskou komunitou užíván k uložení opotřebovaných předmětů souvisejících s náboženskými úkony. Obsah genizy tvoří zejména textové památky, které synagogální zřízenec odkládal na místo k tomu určené. Tyto předměty, zvláště svitky Tóry, mohly být později pohřbeny na židovském hřbitově, případně mohly zůstat uloženy v genize až do jejich úplného rozpadu.

„Výstava vůbec poprvé prezentuje nálezy z českých a moravských geniz v celé jejich šíři. Genizu představuje jak těm, kteří mají o židovství a jeho zvycích jen malé povědomí, tak i návštěvníkům, kteří už o genizových nálezech slyšeli jako například o káhirske genize. Příběh genizy představí výstava od jádra nařízení genizy až k nálezům, o nichž se texty židovského náboženského práva nezmiňují,“ uvedla řešitelka projektu Lenka Uličná.

Badatelé získali tisíce nálezů

V 90. letech 20. století prováděli pracovníci ŽMP výzkum genizot v objektech ve vlastnictví Federace židovských obcí i jejích členských organizací. Celkem prozkoumali 13 lokalit a získali přes 3000 nálezů, nejstarší ze 16. století a nejmladší z 19. století. Některé z těchto nálezů se již podařilo zpřístupnit veřejnosti, avšak většina na zpracování teprve čeká.

„Stav genizových nálezů je zpravidla mnohonásobně horší než u jiných, mnohdy i starších předmětů z muzejních sbírek; většinou jde o stav havarijní a pro restaurátory představují genizové nálezy výzvu. Připravujeme také odborný workshop, na kterém se budou moci zájemci z řad restaurátorů i laiků seznámit s vhodnými přístupy k těmto specifickým objektům, zejména zachování principu genizy, tedy o vizuální přiznání, že předměty byly určeny k zániku,“ uvedla řešitelka projektu Lenka Uličná.

Nálezy bude možné zhlédnout i online

K výstavě byl publikován obsáhlý katalog v češtině a angličtině. Nálezy z geniz lze také zhlédnout prostřednictvím online [sbírkového katalogu](#) a sociálních sítí [Facebook](#) a [historypin](#). Kromě toho budou k projektu v průběhu příštího roku spuštěny specializované webové stránky. Další výstava nálezů z geniz se uskuteční v Plzni ve druhém čtvrtletí příštího roku se zvláštním zřetelem k nálezům ze západních Čech.

Projekt ŽMP Tajemství půdy vzniká za podpory Fondů EHP a Norska. ŽMP obdrželo na projekt dotaci z Fondů EHP 2014-2021 v maximální výši 16 808 175 Kč, což je cca 90 % z celkových způsobilých výdajů projektu 18 774 834,00 Kč.

<https://www.youtube.com/watch?v=BtcGMZ9g8nU>

<https://www.youtube.com/watch?v=d3YHWW0aPVs>